

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2470/2020
29.10.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића, Данијеле Николић, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Срђан Алексић, адвокат из ..., против туженог „Philip mortis operations“ АД Ниш, кога заступа пуномоћник Небојша Станковић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Нишу Гж 6438/17 од 19.11.2019. године, у седници одржаној 29.10.2020. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Нишу Гж 6438/17 од 19.11.2019. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Нишу Гж 6438/17 од 19.11.2019. године и пресуда Основног суда у Нишу П 8731/13 од 20.07.2017. године и предмет враћа Основном суду у Нишу на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Основног суда у Нишу П 8731/13 од 20.07.2017. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев да се тужени обавезе да тужиоцу на име накнаде штете за 2003. годину, исплати износ од 95.706,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана вештачења до коначне исплате. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев да се тужени обавезе да тужиоцу на име накнаде штете због неисплаћене премије за 2003. годину, исплати износ од 19.000,00 динара, са законском затезом каматом почев од дана подношења тужбе до коначне исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име трошкова парничног поступка накнади износ од 118.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Вишег суда у Нишу Гж 6438/17 од 19.11.2019. године, у ставу првом изреке, одбијена је жалба тужиоца и потврђена пресуда Основног суда у Нишу П 8731/13 од 20.07.2017. године. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучује применом члана 404. Закона о парничном

поступку, као о изузетно дозвољеној, ради разматрања правних питања у интересу равноправности грађана и уједначавања судске праксе.

Тужени је поднео одговор на ревизију.

По оцени Врховог касационог суда, постоји потреба да се о ревизији одлучује као о изузетно дозвољеној, ради уједначавања судске праксе, с обзиром на предмет тражене судске заштите и разлоге из којих је одбијен тужбени захтев, као и на постојање другачијих правноснажних одлука у истој или сличној чињеничноправној ситуацији, због чега је на основу члана 404. став 1. ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11, са изменама), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац и тужени су за 2003. годину закључили уговор о производњи и испоруци сировог дувана у листу типа „Берлеј“ у кооперацији број 2 дана 11.03.2003. године. Наведеним уговором тужилац се обавезао да на површини од 0,50 ха засади 11.000 биљака дувана и произведе количину од 660 кг дувана. Тужени је на основу наведеног уговора тужиоцу предао семе дувана сорте „Берлеј - Т“, које је било уписано у списак признатих домаћих новостворених сорти и као такво се могло користити у комерцијалној производњи дувана у 2003. години. Семе које је дато тужиоцу било је здравствено исправно, исто је никло када га је тужилац посејао у лејама и дуван у расаду је био добар, али га је након расађивања захватила болест „вироza“. Тужилац о томе није писменим путем обавестио туженог али је реонски инструктор туженог о болести дувана сазнао непосредним увидом приликом обиласка терена. Хемијска заштитна средства тужилац није преузео од туженог већ их је сам набављао. У наведеној производној години тужилац је предао 194 кг дувана, што је мање од уговорене количине за 466 кг. Основни узрок подбачаја у приносу дувана, по мишљењу вештака пољопривредне струке, била је болест „вироza“- бронзане пегавости парадајза, која се не преноси семеном већ је преносе лисне ваши „трипс“. Ова болест се сузбија превентивним заштитним мерама, правилним избором локације за садњу дувана и плодоредом, а при појави првих симптома, деловањем дигестивним и контактним инсектицидима, док се деловањем само хемијским средствима популација „трипса“ може смањити али не и сузбити. Осим тога, по мишљењу вештака, на смањени принос дувана могла је утицати и суша уколико није вршено наводњавање дувана, а с обзиром да 2003. година није била повољна за производњу дувана морала је бити појачана примена агротехничких мера. Премија за дуван сорте „Берлеј“ за 2003. годину износила је 38.000,00 динара по хектару, под условом да се по једном хектару засади најмање 20.000 струкова и ако се оствари принос од по 1.200 кг по хектару или 12 кг по ару.

Код овако утврђеног чињеничног стања, по оцени нижестепених судова, на страни туженог нема кривице за насталу штету, јер је испунио све уговорне обавезе а тужилац није доказао постојање узрочне везе између смањеног приноса дувана и квалитета семена, већ је основни узрок мањег приноса дувана у 2003. години била

болест „вироза“, која се не преноси семеном. Из ових разлога одбили су тужбени захтев у целости.

Међутим, по оцени Врховног касационог суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права, на који законски разлог овај суд пази и по службеној дужности, на основу члана 408. ЗПП, због чега је чињенично стање непотпуно утврђено.

Имајући у виду постојање облигационоправног односа између странака по основу закљученог уговора о производњи и испоруци сировог дувана за производњу 2003. годину, судови су били дужни да код оцене одговорности за насталу штету из овог уговорног односа услед смањеног приноса дувана, правилно утврде да ли су уговорне стране испуниле преузете обавезе односно да ли је повредом обавеза једне уговорне стране друга уговорна страна оштећена, сходно одредбама чланова 262 -269. Закона о облигационим односима. Обавезе туженог, као организатора производње, према члану 3. уговора, између осталог, биле су да тужиоцу бесплатно обезбеди селекционисано дуванско семе, да му пружи стручна упуства у производњи и заштити уговорене производње дувана, обезбеди неопходан репроматеријал за уговорену производњу, уколико произвођач испуни обавезе преузете овим уговором, да преузме дуван и да изврши исплату. Тужилац, као произвођач, чланом 4. уговора се обавезао да, поред осталог, произведе и испоручи дуван у уговореним количинама, да приликом производње примени све агротехничке мере према упуствима стручне службе туженог, као и да од туженог преузме положена хемијска средства за третирање леја и парцела за садњу дувана ради заштите од земљишних штеточина и спречавања појава болести и исте обавезно примени искључиво уз упуство стручног сарадника на терену. Чланом 5. Уговора о садњи и испоруци дувана прописано је да ће од стране туженог уговор бити раскинут ако произвођач не изврши преузете обавезе, о чему се произвођач обавештава писменим путем у прописаном року, као и да чињенице постојања разлога за раскид уговора констатује стручна комисија на предлог стручног радника на терену.

У конкретном случају, тужени није тражио раскид уговора због испуњења уговорних обавеза од стране тужиоца. Стручни радник на терену, реонски инструктор туженог, саслушан у својству сведока изјавио је да је тужилац у свему поступао по датим упутствима инструктора, а са друге стране, нема доказа да је тужени водио евиденцију о стању дувана на лицу места и примени одговарајућих агротехничких мера и хемијских средстава за заштиту дувана, које је био дужан да обезбеди тужиоцу и прати њихово коришћење. Закон о парничном поступку прописује да је странка дужна да изнесе чињенице и предложи доказе на којима заснива свој захтев или којима побија наводе и доказе противника (члан 228.). Када је у питању терет доказивања, пошто одговор на питање о значају недоказане чињенице за исход спора зависи од тумачења материјалноправне одредбе, то је и правило о подели терета доказивања материјалноправне природе, а не процесноправне природе. Како је тужилац тужебним захтевом тражио накнаду штете из уговорног односа због неизвршења уговорних обавеза од стране туженог, то је Врховни касациони суд нашао да је погрешна оцена нижестепених судова, да у конкретном случају нису испуњени услови из члана 154, 155. и 189. Закона о облигационим односима, за накнаду штете због смањеног приноса дувана и изостале премије за дуван. По оцени Врховног касационог суда, у конкретном

случају, правило о терету доказивања није се могло применити на штету тужиоца јер су се нижестепени судови бавили утврђивањем само узрочне везе између настале штете и квалитета датог семена, занемарујући при томе остале обавезе туженог, као организатора производње, у погледу пружања стручних упутстава око производње и заштите дувана и благовременог обезбеђивања хемијских средстава и примене агротехничких мера, будући да је основни узрок обољевања дувана болест „вироза“, која се могла благовременим и адекватним деловањем сузбити.

У поновном поступку првостепени суд ће поступајући по наведеним примедбама, на основу правилно и потпуно утврђених чињеница, донети нову правилну и на закону засновану одлуку.

На основу члана 416. став 2. ЗПП одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић